

τὴν εἰς τὰ ὕψη του ἀντηχοῦσαν ἀκόμη λέξιν. — Ἄν ἦτον προαίσθημα αὕτη! ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς νίκης! . . . Ἄλλ' ὄχι! Ὁ θεὸς εἶναι δίκαιος. Ἄν πρόκειται ν' ἀπολεσθῶ, δὲν θέλει ἐπιτρέψει νὰ συναπολεσθῇ καὶ τὸ ἔργον μου.

Οὕτως ἀφίχθη εἰς τὸ πέρας τῆς Νέας ὁδοῦ, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Μεγάλην πλατεῖαν, ὅπου πρὸ ἐπτά ἐτῶν ἐν ἡχῇ θαλιγγῶν ὁ Κόντης εἶχε προκηρύξει τὸ βασιλικὸν θέσπισμα, τὸ ἐπανεγείραν, ὁλίγου δεῖν, ἐπανάστασιν. Ἦν καὶ τότε ἡ πλατεῖα πλήρης ὡς καὶ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην, καὶ ὁ ἐπικρατῶν ἐν αὐτῇ θόρυβος, καὶ αἱ πανταχόθεν ἀντηχοῦσαι φωναί, ἐφαίνοντο παράδοξοι ὡς πρὸς τὴν ἐντελῆ σιωπὴν τῶν πλησιεστέρων ὁδῶν.

Καὶ ὁ μὲν ὄχλος ἦν ὁ αὐτὸς ὡς καὶ ἄλλοτε· ἀλλὰ τὰ ἐνδύματά του εἶχον τρυπήσει εἰς τὰς ἐξοχὰς τῶν ἀσάρχων ὡσέων του, καὶ ῥάκη μόνον ἐδείκνυνε ὁ ὄχλος ἐκεῖνος, καὶ μορφὰς πελιδνὰς καὶ διάπυρα βλέμματα, ἐκτοξευόμενα ἐξ ὀφθαλμῶν θαθίως κοιλωθέντων ἀπὸ τὴν πείναν. Ὁ ῥακένδυτος οὗτος συρφετὸς ἦν ἀπειλὴ ζωῶν καὶ φοβερὰ.

Ἄμα δὲ ἶδον τὸν μοναχόν, ἐπεκαλύφθησαν ὅλαι αἱ κεφαλαί, καὶ ἐλπίς φλογερὰ ἀνέλαμψεν εἰς ὅλων τὰ βλέμματα· πανταχόθεν δὲ διεγερθεὶς ψιθυρισμὸς, ἔφερε τὰς λέξεις ταύτας μέχρι τῆς ἀκοῆς του·

— Ἐφθασεν ἡ στιγμή;

Ἄλλ' ὁ μοναχὸς ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ διέβη.

— Πανοσιώτατε, εἶπε φωνὴ τις πλησίον του. Εἴσθε τῷ ὄντι ὁ βασιλεὺς τοῦ ὄχλου τούτου. Θαυμάζω τὴν ἐπιδειξιότητά σας, καὶ κλίνω ἐμπρὸς τῆς μέχρις ἐδάφους τὴν κεφαλὴν . . . Ἡξίζατε νὰ γεννηθῇτε Ἀγγλος, πανοσιώτατε.

Ὁ μοναχὸς ἐπιστραφεὶς ἀνεγνώρισε τὸν Λόρδον Ριχάρδον Φανσαῦν, ὅστις περιήρχετο ἀγνωστῶς διὰ νὰ παρατηρήσῃ καὶ αὐτὸς τὰ τρέχοντα.

— Ὁ Μεγαλειότατος Βασιλεὺς μου Κάρολος δὲν θέλει εὖρει μισθὸν ἀντάξιόν σας, ἐπανελάθεν ὁ Ἀγγλος, διότι ἡ πανοσιότης σας θέλει κατακτήσει τὴν Πορτογαλίαν. . . Τῷ ὄντι τὸν ὄχλον τοῦτον τὸν ἐφέρατε εἰς ἀκμὴν, δίδων εἰς αὐτὸν γενναίως ὅτι τῷ ἐχρειάζετο μόνον διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης, ἀλλ' ὄχι καὶ περισσότερον. Θαυμάσια! . . . Μὰ τὴν ζωὴν μου δὲν λυποῦμαι ὅσας λίρας ἐδαπάνησεν ἡ Μεγαλειότης του, διότι τὰς διεθέσατε καλῶς, καὶ ἐπὶ καλῷ τόκῳ. Πανοσιώτατε, δὲν νομίζετε ὅτι ἐγγίζει ἡ λύσις;

— Βεβαίως, Μυλόρδε· εἴμεθα εἰς τὴν τελευταίαν πρᾶξιν.

— Τὸ κατ' ἐμέ, εἶπεν ὁ Ἀγγλος φαιδρῶς, εἰμὶ ἔτοιμος νὰ χερκοροτήσω.

— Καὶ δικαιότερον, Μυλόρδε, ἀφ' ὅτι φρονεῖτε· διότι ἐπιφυλάττω εἰς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα αἰφνιδιὸν τι διὰ τοῦ δράματος τὴν καταστροφὴν.

— Αἰφνιδιὸν τι! εἶπεν ὁ Φανσαῦς, τοξεύων ὑπὸ τὴν καλύπτραν τοῦ μοναχοῦ ὑποπτον βλέμμα.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνηθῇ οὗτος ν' ἀποκριθῇ, μεγάλη κίνησις ἐγένετο, καὶ τὸ πλῆθος ἀποσυρθεὶς, ἀφῆκεν εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας εὐρείαν διόδον ανοικτήν. Λαμπρὰ συνοδεία, συγχειμένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, τῆς αὐλῆς, καὶ τῶν ἱπποτῶν τοῦ Στερεώματος, ἐν μεγάλῃ στολῇ, προσέκυπτεν ἐκ τῆς Νέας ὁδοῦ.

Ὁ Βασιλεὺς εἶχεν ἐκατέρωθεν τὸν Καστελμελχώραν καὶ τὸν Κόντην.

— Τόπον, ἀχρεῖτοι, τόπον εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα, ἐκράζον οἱ βασιλικοὶ Κομπασταί, ἀποδιώκοντες τὸν ὄχλον.

Τότε πολλαὶ χεῖρες ἐκρύβησαν ὑπὸ τὰ ῥάκη καὶ ἔψαυσαν μακρὰ κρυπτὰ ἐγχειρίδια· πολλὰ βλέμματα ἠρώτησαν μακρόθεν τὸν μοναχόν· καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τοῦτο μίαν λέξιν, ἐν νεύμα περιέμενε μόνον διὰ νὰ ἐξορμήσῃ. Ἄλλ' ὁ μοναχὸς ἔμεινεν ἀκίνητος.

Ὅτε δὲ ὁ Βασιλεὺς διήλθε πλησίον του, ὁ μοναχὸς προσεκύνησε μετὰ σεβασμοῦ.

— Χαίρετε, πανοσιώτατε, εἶπεν εὐθύμως ὁ βασιλεὺς. Σήμερον ἔχομεν ἑορτὴν εἰς τὴν Ἀλκαντάραν, ἄγιε πάτερ, καὶ σὰς προσκαλοῦμεν.

— Δέχομαι, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ μοναχός. (ἀκολουθεῖ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΑΛΛΙΝΗΣ

Καὶ περὶ τῆς ἀλιείας τῆς.

Μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων ἐπὶ τῆς γῆς τῶν ἀξίων νὰ προσηλωσῶσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῶν πρωτίτων εἶναι ἡ θέα τῶν ἐν τῷ Ὠκεανῷ τρεφομένων τεράτων. Ἡ φάλαινα εἶναι ἡ βασίλισσα ἡ δεσπόζουσα τοῦ πελάγους· ἡγεμονεῖ δὲ ἐπὶ ἀναριθμητῶν λαῶν, ὅσους ἡ φύσις ἐσώρευσεν εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν ὑδάτων· καὶ ἐπιπλέοντα μεγαλοπρεπῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐμπνέει τοῖς πᾶσι τὸ σέβας καὶ τὸν φόβον διὰ τὸν ὑπερμεγέθη τῆς ὄγκου καὶ τὴν ἀνίκητόν της ἰσχύϊν. Οἱ μᾶλλον ἀγέρωχοι τῶν ὑδάτων δεσπότης καταφεύγουσιν, ἅμα ἰδῶσιν αὐτήν, εἰς ἀπρόσιτα βάθη, καὶ τὸ κύμα ἐρέμει ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματος της.

Καθὼς ἡ φύσις κατέστησεν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπερτάτους ἄρχοντας, διὰ νὰ τῇρῳσι τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν ζώντων γενῶν, ἠθέλησεν ἐπίσης νὰ δώσῃ τὸ σκῆπτρον τῶν ὑδάτων εἰς γένη ἔχοντα τὴν ἱκανότητα νὰ συντηρῶσι τὴν πειθαρχίαν, ὥστε τὰ ἰσχυρώτερα νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀρπάζωσι τὴν κυριαρχίαν τῶν ἀδυνατωτέρων, καὶ διὰ νὰ διατηρῇται ἡ τῶν δικαιωμάτων ἰσότης. Οὕτως ἡ φύσις ἠθέλησε νὰ δημιουργήσῃ γένη ζῶων σαρκοφάγων καὶ ἀρπακτικῶν, διὰ νὰ ἀποκόψῃ τὸ πολὺ περιττεῦον τῶν πρᾶων καὶ ἡμέρων εἰδῶν, ὡς ἐπλάσε ζῶα χορτοφάγα, διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν ὑπερβολικὴν τῶν φυτῶν πολλαπλασίαν. Ὑπάρχει λοιπὸν βαθμολογία τις διαδοχικῇ ὄντων, τὰ ὅποια περιορίζονται ἀμοιβαδὸν εἰς ὀρία φυσικά· καὶ οὕτως ὑπάρχει ὑπαλληλία τις ἐξουσίας, καὶ εἰδὸς τι Κυβερνήσεως εἰς τὸ εὐρύχωρον βασιλεῖον τῶν ὀργανικῶν σωμάτων. Τὰ φυτὰ εἶναι ὡς ὁ λαὸς, ἡ ἐνδεὴς καὶ ἐργατικὴ τάξις, ἥτις παρέχει τὴν τροφὴν εἰς ὅλον τὸ κοινωνικὸν σῶμα. Τὰ χορτοφάγα καὶ ὀπωροφάγα ζῶα παρουσιάζουσι τρόπον τινα τοὺς ἰδιαιτέρους ἄρχοντας, τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ὑποδεεστέρους δικαστὰς τοῦ φυτικού λαοῦ. Τὰ σαρκοφάγα ζῶα εἶναι οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ πρίγγιπες τοῦ βασιλείου τῶν ζῶων. Τέλος πάντων ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ βασιλεὺς καὶ κυριάρχης ὅλων τῶν ζῶων. Ἀνεξαρτήτως τοῦ γενικοῦ τούτου ὀργανισμοῦ, ὑπάρχουσιν εἰς τὴν φύσιν διάφοροι ἐπαρχίαι, διεπ-

μεναι ὑπὸ ἀρχηγῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Λέων, ἡ Τίγρις, ἡ Ἄρκτος, ὁ Λύκος εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, οἱ δεσπόται τῶν ἐπιγείων ζώων· ὁ αἰετὸς, ὁ γυψ, ὁ ἰέραξ, ὁ δούξ ἐξουσιάζουσιν τὰς εὐρυχώρους ἐπαρχίας τοῦ αἵθερος· αἱ δὲ φάλαιναι καὶ οἱ καρχαρίαὶ διετάχθησαν νὰ βασιλεύωσιν ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῶν ὑδάτων.

Ἡ φύσις ἐτοποθέτησε τὰ μεγαλύτερα εἶδη τῶν κητῶν εἰς τὰ ψυχρὰ ἑόρεια κλίματα, διότι ἡ θερμότης τῶν θαλάσσιων τῶν τροπικῶν, ἥθελε καταβάλλει ὅλην τὴν δύναμιν τῶν μεγάλων τούτων ζώων, διαλύουσα τὸ λίπος αὐτῶν, καὶ παραδῶσει αὐτὰ ἀνευ ἀμύνης, ὡς ἔρμαιον εἰς ἄλλα ζῶα, ἐν ᾧ ἡ ψυχρότης τῶν πόλων σκληρύνει τὰς ἵνας αὐτῶν καὶ στερεώνει τὸ λίπος τῶν. Τοῦτο δὲ τὰ περιβάλλει ὡς ἐνδυμα ἐμποδίζον τὸ ψύχος νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτῶν καὶ νὰ τὰ βλάψῃ.

Τὸ μεγαλύτερον δεῖγμα τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ νίκη τοῦ ἐπὶ τῆς φαλαίνης. Ὄταν παρατηρῇ τις, ὅτι τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα τῶν ζώων ἐκπνεύουσιν ὑπὸ τοὺς πόδας ἀλιέως Βάσκου, ἡ ναύτου Ὀλλανδοῦ· ὅτι ὀλίγοι καὶ ἄθλιοι ἀλιεῖς τρέπουσιν εἰς φυγὴν μυριάδας κητῶν, τὰ ὅποια οὔτε διὰ τῆς τεραστίας δυνάμεως τῶν, οὔτε διὰ τοῦ ταχέως κολυμβήματός τῶν, οὔτε διὰ τοῦ ψύχους, οὔτε διὰ τῶν τρικυμιῶν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν κρυστάλλων τῶν πόλων δύνανται νὰ διαφύγῳσι τὴν χεῖρα τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει ἀναντιλέκτως ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν ἀνθρώπον ὡς τὸν βασιλέα τῆς γῆς, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ αὐτοκρατορία τῷ ἐδόθη ἐπὶ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχον. Ἀλλ' ἄρχει δι' ἐπιδεξιότητος καὶ διὰ τοῦ νοῦς, οὐχὶ διὰ βίας· ὁ ὄγκος τοῦ σώματος εἶναι μηδὲν, ἡ δὲ νόησις, ἡ ψυχὴ, ποιεῖ τὸ πᾶν.

Αἱ φάλαιναι ἔχουσι γενικῶς σῶμα τερατῶδες, σχῆμα ἑλλειψοειδές, ἀλεπίδωτον, καὶ χρῶμα μελανόν ἢ φαῖον. Δὲν εἶναι δὲ γνωστὸν κἀνὲν ζῶον τόσον τερατῶδες, ὅσον ἡ φάλαινα τῆς Γροινλανθίας, ἥτις θεωρεῖται ὡς τὸ πλέον ὀγγῶδες καὶ γιγαντιαῖον τῶν ζώων. Τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν μόλις παρέχει δένδρα τινα, ὧν ὁ ὄγκος δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν τῆς βασιλείας τῆς θαλάσσης. Ἡ παχυτέρα καὶ ὑψηλότερα δρῦς δὲν ἔχει ὄγκον ἴσον πρὸς τὸν τῆς φαλαίνης, καὶ μόνον ἐν δένδρον ὑπάρχει τῆς οἰκογενείας τῶν μαλαχῶν, δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς αὐτήν. Ὑπῆρξαν φάλαιναι ἑκατὸν καὶ μάλιστα ἑκατὸν εἴκοσι ποδῶν μήκους. Ἀλλὰ σήμερον, ὅτε οἱ Εὐρωπαῖοι καταστρέφουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος πολλὰς, δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ φθάσωσιν εἰς αὐτὸ τὸ μήκος. Ἐὰν παρατηρηθῇ τῷόντι, ὅτι οἱ Βάσκοι ἤσκουν ἤδη τὴν ἀλίευσιν τῆς φαλαίνης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος· ὅτι οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ ἄλλοι ἤρχισαν αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου αἰῶνος, καὶ ἐξακολουθοῦσι μέχρι σήμερον, δὲν θέλει φανῇ θαυμαστὸν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν φαλαινῶν ἐλαττοῦται τοσοῦτον, διότι αἱ νέαι φάλαιναι δὲν ἔχουσιν ἱκανὸν καιρὸν, ὥστε νὰ ἀποκτήσωσι τὸ φυσικὸν αὐτῶν μέγεθος. Σήμερον μάλιστα ἀναγκάζονται νὰ καταγεύωσι μέχρι τῶν πάγων τῶν πόλων, ὅπου τὸ ὑπερβολικὸν ψύχος ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξίν των, ἐν ᾧ θερμοκρασία μαλακωτέρα ἥθελε βοηθήσει αὐτήν.

Αἱ φάλαιναι, αἱ θηρεύμεναι πρὸ τριῶν αἰώνων,

ἦσαν πολὺ μεγαλύτεραι παρὰ τὰς σήμερον, διότι ἦσαν πολυχρονιώτεραι καὶ ἔζων ἡσυχώτερα. Κατὰ τὰ 1620 μία ἐξ αὐτῶν, ἥτις ἐξεβράσθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Κορσικῆς, εἶχε μήκος πλεόν τῶν 100 ποδῶν, καὶ ἄνθρωπος ἐπιππος ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὑπερμέγεθες στόμα τῆς. Διὰ νὰ σύρῃσι δὲ τὸ χονδρὸν ἐντερον ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆς ἐχρειάσθησαν δεκαεπτὰ ἄνθρωποι· παρέσχε δὲ τριᾶκοντα πέντε χιλιάδας λίτρας ἀλείμματος. Τὸ ἐμβρυον αὐτῆς εἶχε τριᾶκοντα ποδῶν μήκος, καὶ ἐσάθμιζε 1500 λίτρας· ἡ δὲ μήτηρ ἐξῆλθεν ἔως ὑπὲρ τὰς 500,000 λίτρας.

Οἱ ἀρχαῖοι, φίλοι τοῦ θαυμασίου, εἶχον παραδεχθῇ τὴν ὑπαρξίν φαλαίνης ἐννεακοσίων ἐξήκοντα ποδῶν. Κατὰ τὸν Πλίνιον ὑπῆρξαν φάλαιναι ἔχουσαι μήκος ἑξακοσίων ἐξήκοντα καὶ περιφέρειαν τριακοσίων ἐξήκοντα ποδῶν· ταύτας εὕρισκον εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν τῆς Ἀραβίας. Νέαρχος, ὁ Ναύαρχος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐβεβαίωσεν ὅτι φάλαιναι εἶχον εἰκοσιτριῶν ἐτημάτων μήκος, καὶ ὅτι εἶδε μίαν ἐκβρασθεῖσαν ἐπὶ τῶν νησιδίων κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου, ἔχουσαν ἑκατὸν πεντήκοντα πηχῶν μήκος.

Οἱ νεώτεροι ἐπανέλαβον τὰ αὐτά. Ὁ Ἰάκωβος Ζίεγλερ δι᾽ ἰσχυρίζεται, ὅτι τὸ πλοῖον τοῦ Βαρδύσου παρὰ τὸν καλύπτεται κατὰ τὴν ἀνοιξὶν ἀπὸ ὑπερμεγέθους φαλαίνης, ἐξ ὧν τινες ἔχουσιν ἑκατὸν πηχῶν μήκος. Περιηγηταὶ ἑσθιαίουσιν, ὅτι εἶδον εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Κίνας φαλαίνης ἐννεακοσίων ποδῶν· κατ' ἄλλους ὁμοιάζον αὐταὶ μὲ νήσους, μὲ σκοπέλους, μὲ ὄρη. Ἀλιεῖς τινες ὑπερβόρειοι, ἀναφέρουσι περὶ τινος βουνοειδοῦς ἰχθύος, ὅστις ὑψοῦται ὡς νήσος πλέουσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀβύσσου, καὶ ἐλκύει διὰ τῆς παρουσίας του πλῆθος ζώων καὶ πτηνῶν ἐρχομένων ν' ἀναπαυθῶσιν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ νὰ τραφῶσιν ἀπὸ τὰ ἐπ' αὐτοῦ προσκεκολλημένα ὅστρακοδέματα. Διηγοῦνται μάλιστα, ὅτι φαλαινὸς ἦρξεν ἀποβιβάσθεις ἐφ' ἑνὸς αὐτῶν τῶν ζώων, ὡς ἐπὶ νήσου, ἀνῆλθον πῦρ· ἀλλὰ τὸ ζῶον, αἰσθανθὲν ὅτι καίεται, ἐξυθίσθη παρעוּת, προὔξενησε μέγιστην δίνην εἰς τὰ ὕδατα, καὶ κατεπόντισε τοὺς φαλαינוθήρας· μόλις δὲ τὸ πλοῖον καὶ ὅσοι ἔμεινον ἐν αὐτῷ ἀπέφυγον τὸ ναυάγιον.

Ἦδη δὲν εὕρισκονται πλεόν φάλαιναι μεγαλύτεραι τῶν ὀγδοήκοντα ποδῶν. Δικαιῶνται δὲ εἰς τὰς πολιτικὰς θαλάσσας, καὶ εἰσδύουσι πολὺ εἰς τοὺς πάγους, ὅπου τὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα δὲν τὰς καταδιώκουσιν εἰμὴ μετὰ κινδύνων καὶ μόχθων· διότι χρειάζεται καρτεροψυχία ἐκτακτος, διὰ νὰ τολμήσῃ τις νὰ προσδάλῃ ἀπὸ μικρᾶς λέμβου ζῶον τερατῶδες, δυνάμενον μ' ἓνα κτύπον τῆς οὐρᾶς του νὰ τοὺς καταθραύσῃ, καὶ νὰ κλονίσῃ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα. Πρέπει νὰ προχωρήσῃ τις εἰς ἀποτρόπαια κλίματα, ἐν μέσῳ πάγων συσσωρευμένων καὶ συμπιπτόντων, ὅπου σταματοῦν τὰ πλοῖα, ἢ συντρίβονται, ἢ περιελιόνται ἀνευ ἐξόδου. Πρέπει νὰ ἡξέυρῃ νὰ καταφρονῇ τὸ ψύχος, τὰς δυσκολίας καὶ τὸν θάνατον κατὰ πᾶσαν ὥραν. Ἡ ἐπιδεξιότης, ἡ γενναιότης, ἡ ῥώμη, τῷ χρησιμεύουσιν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ δὲν ἡξέυρομεν τί μᾶλλον, νὰ θαυμάσωμεν τὸ τολμηρὸν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ, ἢ νὰ ἐλεεινολογήσωμεν τὴν πλεονεξίαν καὶ φιλοκέρδειάν του διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν.

Ὁ πρῶτος, ὅστις ῥιψοκινδυνεύσας εἰς τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπὶ πλοίου ἀδυνάτου, προύχρησε μέχρι τῶν βουνῶν τοῦ παγετοῦ, κατεφρόνησεν ὅλους τοὺς κινδύνους καὶ μόνος ἐτόλμησε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν θαλασσίων τεράτων, ὁ πρῶτος οὗτος ὑπῆρξεν ἥρως. Κατακτητὴς δύναται ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν του εἰς ἐνδοξον μάχην, ἐξ ἧς θέλει ἀντηχήσῃ μέχρι τῶν ἐπερχομένων γενεῶν ὁ θαυμασμός τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὁ ναύτης, ὅστις εἰσδύει εἰς τὰς πεπηγυῖας θαλάσσας, εἰς τόπους σχεδὸν ἀπροσίτους, δὲν ἔχει ὡς μάρτυρα τῆς εὐτολμίας του, εἰμὴ ἐρήμους καὶ ἀγρίας παραλίας, καὶ ὁ θάνατός του δὲν ἀπολαμβάνει δόξαν ἀθάνατον· μόλις γινώσκεται ὑπὸ τινος ἀνθρώπου, ὅτι τις ἀφίνουσι νὰ ταφῇ ἡ μνήμη του εἰς αἰωνίαν λήθην.

Οἱ Βάσκοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ μᾶλλον ἀποτολμοὶ θαλασσοπόροι τῶν ὑπερβορείων θαλασσῶν, ὅπου ἐπλεον διὰ νὰ καμακεύωσι τὰς φαλαίνας, καὶ ὅπου κατεφρόνουν τοὺς κινδύνους, τὰς τρικυμίας, τοὺς πάγους, καὶ ἔφερον τὴν φθορὰν καὶ τὴν καταστροφὴν εἰς μεγάλους ζῶων λαούς. Ἀλλ' ἀμελούμενοι ἢ καὶ ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς των, παρήτησαν κατ' ὀλίγον τὴν ἐπικερδῆ ταύτην ἀλιεῖαν, περιορισθέντες εἰς μόνας τὰς παραλίας των. Δὲν ὑπάρχει πλέον σήμερον ἐκεῖνο τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ ἐργατικὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἐξαλλεν εἰς τὴν θάλασσαν κατ' ἔτος στόλον ἐκ 50—60 ἀλιευτικῶν πλοίων· τὸ ὁποῖον πάντοτε δραστήριον καὶ ἐνεργητικὸν ἐκέρδιζε τοὺς Ἰσλανδοὺς, ἐδοθηεῖτο ὑπ' αὐτῶν, καὶ διένεμεν εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὸ ἔλαιον τῶν φαλαίνων, ἀπ' οὗ τὰς ἐπολέμει καὶ τὰς ἐνίκαι εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ πάγου. Δὲν λείπει ἤδη ἀπὸ τοὺς Βάσκους ἡ εὐτολμία καὶ ἡ δραστηριότης τῶν προγόνων των· ἀλλὰ φοβούνται τὸν διαγωνισμόν τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Ἵπάρχει λαὸς ἀκάματος, καρτερικὸς, οἰκονομικὸς, σταθερὸς, εἰς πάντα ἱκανὸς διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς τόλμης του, ὁ τῶν Ὀλλανδῶν. Οὗτος ἔγεινε μετ' οὐ πολὺ ἐνάμιλλος, ἔπειτα ἀντίζηλος τῶν Βάσκων, καὶ ἀνοίξας τὸν δρόμον τῆς Παγωμένης Θαλάσσης, ἔλαβε τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν ἀλιεῖαν τῆς φαλαίνης. Κατὰ τὰ 1612 οἱ Ὀλλανδοὶ ἠτοίμασαν πλοῖα ἀλιευτικὰ, καὶ ἡ Σπιτζβέργη ἀνεκαλύφθη ὑπ' αὐτῶν τὸ 1596.

Μετ' οὐ πολὺ ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἀγέρωχον ἐκεῖνο καὶ ζηλότυπον ἔθνος, τὸ ὁποῖον αἱ ἐπιτυχίαι τῶν γειτόνων του ἐρεθίζουσι, καὶ πλήρης ὑπεροψίας καὶ πνεύματος δεσποτείας δὲν ὑποφέρει οὔτε ἀνώτερον, οὔτε διαγωνιστὴν. Περικυκλούμενον ὑπὸ θαλασσῶν, ἐγεννήθη νὰ διαφιλονεικῇ τὸ σκήπτρον τῆς θαλάσσης πρὸν πάντα τὰ ἀντίζηλα ἔθνη. Ἡ Ἀγγλία δὲν ὑπέφερε νὰ πλουτῶσιν οἱ Ὀλλανδοὶ διὰ τῆς φαλαίναλιεας, χωρὶς νὰ συμπεριζήται καὶ αὐτὴ τὸ ὄφελος. Τέλος μετεχειρίσθη τὴν εἶαν, διὰ νὰ σφετερισθῇ μόνη αὐτὸν τὸν κλάδον τῆς ἐμπορείας, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν Εὐρώπῃ ὑποτελῆ εἰς τὴν βιομηχανίαν της.

Ὅλοι οἱ θόρειοι λαοὶ ἐλκυόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς φαλαίναλιεας κατήλθον εἰς διαγωνισμόν· αὐτοὶ οἱ Βάσκοι ἠσθάνθησαν ἀναξωπυρουμένην τὴν ἀρχαίαν των εὐτολμίαν. Οἱ Δανοὶ, οἱ Βρέμιοι, οἱ Ἀμβουργίνοι ἔτρεξαν προθύμως εἰς τὴν Παγωμένην θά-

λασσαν, καὶ ἔφερον τὸν φόνον καὶ τὴν φθορὰν εἰς αὐτάς τὰς μεγίστας οἰκογενεάς τῶν κητῶν, τὰ ὁποῖα ἔζων ἡσυχὰ πρὶν ἢ ἡ τῶν Εὐρωπαίων πλεονεξία ἔλθῃ νὰ τὰ προσβάλλῃ εἰς τὰς πεπηγυῖας κατοικίας των. Ἡ διχόνοια καὶ ὁ φθόνος μεταξὺ αὐτῶν τῶν λαῶν, καὶ τὰ ἀντιμαχόμενα συμφέροντα ἀνῆψαν τὸν πόλεμον, καὶ ἐσυντήρησαν τὰ μίση, ὥστε τὸ ἀνθρώπινον αἷμα ἔτρεξε καὶ ἐρυθρίασε τὰς ὑπερβορείους θαλάσσας. Τέλος ὑπεχώρησαν αἱ ὀλέθριαι αὐταὶ ἐχθροπραξίαι εἰς σύμβασιν, δι' ἧς διενεμήθησαν τὰ διάφορα ἔθνη τοὺς κόλπους καὶ τὰ παράλια ὅπου ἡτκεῖτο ἡ ἀλιεῖα. Οἱ Ἀγγλοὶ ἐξέλεξαν πρῶτον, οἱ Ὀλλανδοὶ ἔπειτα καὶ κατόπιν οἱ Δανοὶ καὶ τὰλλα ἔθνη.

Καταδιωκόμεναι αἱ φαλαίνας εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἐκτεθειμέναι οὗσαι εἰς κινδύνους ἀνακεουμένους κατ' ἔτος, ἐζήτησαν νέον ἄστυλον ὑπὸ τὰ πάγη τοῦ πόλου, καὶ ἐγκατέλειψαν ἀνεπαίσθητος τοὺς κόλπους, οὓς εἶχον ἐκλέξει πρὸς κατοικίαν πρὸ τοσούτων αἰώνων. Εὐρίσκουσι δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐχθρὸν ἀδιάλλακτον, καὶ ὅτι ὁ δόλος καὶ ἡ ἐπιδειξίότης αὐτοῦ ἐνίκη τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τούτους καταδρομεῖς των, ὥστε ἡ ἀλιεῖα αὕτη δὲν εἶναι πλέον τόσον ἀφθονος, ὡς ἦτόν ποτε, καὶ ἀποβαίνει καθ' ἐκάστην δυσκολωτέρα.

Μ' ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ συχνὰς συμφορὰς ἡ ἀλιεῖα αὕτη διασώζεται. Κατὰ τὸ 1607 εἰς τὴν Γροιλανδίαν συνέλαβον 9159 φαλαίνας μὲ 188 πλοῖα. Κατὰ τὸ 1677 οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπεμψαν 129 πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἐνωθέντα μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀπετέλεσαν 201 πλοῖα. Συνέλαβον δὲ κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος 9168, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξῆλξαν 67183 τόνους ἔλαιου. Εἰς αὐτῆς τῆς ἐποχῆς ἡ ἀλιεῖα ὑπῆρξεν ἥτον ἀφθονος καὶ ἐπικερδής. Μολαταῦτα ἀπὸ τοῦ 1812 ἕως τοῦ 1826 ἔτους ἡ Ἀγγλία μετεχειρίσθη 1864 πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἔφερον φαλαίνας τιμῆς 5,276,790 λιτρῶν στεργίγγων. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα 40—50 πλοῖα ἐνασχολούμενα ἐτησίως εἰς τὰς νοτίους θαλάσσας ἔφερον φορτία τὰ ὁποῖα ἤξιζον τὴν ποσότητα τῶν 13,600,000 λιτρῶν στεργίγγ. Οἱ Ἀγγλαμερικανοὶ, οἱ μόνοι σήμερον ἀντίζηλοι τῶν Ἀγγλῶν, μὲ τὰ 200 μόνον πλοῖά των, οἱ Δανοὶ καὶ οἱ Ἀνσεάται, οἵτινες στέλλουσι κατ' ἔτος διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὡς 80 πλοῖα, κερδίζουν πολὺ περισσότερον ἀργύριον. Εἰς ἐναντίαν τὰ ἐκ τῆς ἀλιεας αὐτῆς κέρδη τῶν Ὀλλανδῶν εἶναι ἤδη σκιά τῶν ὅσα ἀπῆλθον κατὰ τὴν 16 καὶ 17 ἑκατονταετηρίδα. Ἡ Γαλλία δὲν ἔχει ἤδη καμμίαν μετρήν τοῦ κέρδους τούτου· ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ 1830 ἐκπλευσάντων πλοίων διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαίνων, μολονότι ἡ Κυβέρνησις ἐπρότεινε καὶ θραβεῖα, δὲν ἦτο· μεγαλήτερος τῶν 8.

Διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῆς φαλαίνης παρασκευάζουσι πλοῖα 100—118 ποδῶν μήκους ἐπὶ 30 πλάτους καὶ 12 βάθους, τὰ ὁποῖα περιτελλίσσουσι μὲ ἄλυσσον, διὰ νὰ ἀντέχουσιν εἰς τὴν σύγκρουσιν τῶν πάγων. Ἐκαστὸν πλοῖον ἔχει 6—7 λέμβους, ἐχούσας μῆκος ποδῶν 25, πλάτος 6 καὶ βάθος 3, καὶ πλήρωμα 40—45 ἀνθρώπων. Λαμβάνουσι δὲ τροφὴν δι' ἑκτῶ μῆνας, ἂν καὶ πολλάκις μένουσιν ὀλιγώτερον χρόνον.

Ἄμα φθάσωσιν εἰς τὸν ἐξηκστον πέμπτον βαθ-

μόν τοῦ βορείου πλάτους, προπαρασκευάζονται εἰς τὴν ἀλίευσιν. Προχωροῦσι μέχρι τοῦ ἐβδομηκοστού ἐννάτου βαθμοῦ, ὅπου εἶναι τὰ πάγη. Ἀπὸ μακρὰν οἱ κρουνοὶ τῶν ὑδάτων τῆς φαλαίνης ὁμοιάζουσι μὲ καπνὸν καπνοδόχων. Ἄμα ὁ ναύτης, ὁ φρουρὸν ἐπὶ τῆς ἀκρας τοῦ ἱστίου, ἰδὼν φάλαιναν, δίδει τὸ σημεῖον, καὶ ἐν τῷ ἅμα τὸ πᾶν κινεῖται. Εἰς δὲ ἐπιτήδειος καὶ ῥωμαλαῖος καμακευτὴς ῥίπτει τὸ φοινικὸν ὄπλον. Αποφεύγουσι δὲ τὸ νὰ ῥίπτωσιν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἥτις εἶναι σκληροτάτη, ἀλλὰ σημαδεύουσιν εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὅθεν ἀναπνεύουσι τὰ κήτη, εἰς τὰ ὠτα, εἰς τὰ νῶτα καὶ εἰς τὰ γεννητικά μόρια. Κτυπηθεῖσα δὲ ἡ φάλαινα, φεύγει ταχύτατα εἰς τὰ πάγη· ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ὕδατα διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ καὶ ἐμέσῃ αἷμα. Αἱ λέμβοι πλησιάζουσι τὸ ζῶον διὰ νὰ τὸ καμακεύσωσιν ἐκ νέου. Ἡ φάλαινα γίνεται μανιῶδης· αἱ πτέρυγες, ἡ οὐρά της, κτυπῶσι τὸ ὕδωρ μὲ τοσαύτην δύναμιν, ὥστε τὸ διασκορπίζει ὡς πυκνὴν ὁμίχλην· οἱ κύττοι τῆς οὐρᾶ, τῆς κάμνουσι κρότον τρομερόν· καταθραύουσι τὰς λέμβους, καὶ πολλάκις ἄνθρωποι πνίγονται καὶ κατασυντρίβονται· ἡ θάλασσα βάφεται ἀπὸ αἷμα· ἡ φάλαινα ἐκβάλλει ὀλυγμοὺς φοικώδεις καὶ ἐμέττει ὕδωρ θολὸν καὶ αἱματωδές μὲ ὀδυρόν ὡς πυροβόλον· αἱ κραυγαὶ τῶν ἐφορμώντων, ὁ πάταγος τῆς θαλάσσης, ἡ μανία τοῦ πληγωμένου ζώου, ἡ αἱματοχυσία, αἱ πληγαί, ἡ ὁμίχλη, ὁ ἀλλαλαγμὸς τῶν θαλασσίων πτηνῶν, ἀποτελοῦσι σκηνὴν φοικώδη καὶ πένθιμον, ἀξίαν αὐτῶν τῶν φοινικῶν κλιμάτων, τὰ ὅποια καλύπτονται ἀπὸ αἰωνίους πάγους. Μετ' οὐ πολὺ τὸ ζῶον ἐκπνέει.

Τὸ πλοῖον, ἀκολουθοῦν τὰς λέμβους φθάνει, καὶ οἱ ναῦται δένουσι μὲ παλαμάρια τὴν φάλαιναν ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ πλοίου. Οἱ ναῦται, οἱ ἔχοντες ἔργον τὸν διαμελισμὸν τῆς φαλαίνης, ἐνδύονται δερμάτινα ἐνδύματα, βάλλουσιν ὑποδήματα ἔχοντα ἀρπηδόνας, καὶ μὲ τὸν πέλεκυν εἰς τὰς χεῖρας καταβαίνουσιν ἐπὶ τῆς φαλαίνης μετὰ τινῶν ἄλλων βοηθούντων αὐτοὺς, καὶ ἐργάζονται ἀπαύστως νὰ διώξωσι καὶ φονεύσωσι διάφορα θαλάσσια πτηνὰ, τὰ ὅποια ὁρμῶσιν ὡς πυκνὰ νέφη ἐπὶ τῆς φαλαίνης, ἀψφουῖντα τοὺς ἀλιεῖς. Κόπτουσι δὲ τὴν φάλαιναν εἰς μεγάλα τμήματα, καὶ οὕτω τὴν ῥίπτουσιν εἰς τὸ πλοῖον. Τὸ λίπος της εἶναι συνήθως ἐπὶ τῶν ὤμων 12 ἕως 15 δακτύλων. Ἡ φάλαινα παρέχει σήμερον 40 τόνους ἐλαίου. Χρησιμεύει δὲ καὶ ὡς ἐπιούσιος τροφὴ τῶν ἀγρίων τῶν ὑπερβορείων μερῶν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

K. Σ. Κ.

ΠΟΙΚΙΛΑ, ΔΙΑΦΟΡΑ.

Περὶ τινῶν νάνων.

Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῶν αξιοσημειώτων διὰ τὴν μικρότητά των, ὅσων τὴν μνήμην διατήρησαν τὰ ἐπιστημονικὰ χρονικά, εἶναι τινες, οἵτινες κατήντησαν σχεδὸν περίφημοι. Τοιοῦτοι ὁ Ἰεφφερὴς Οὐδσὼν, γεννηθεὶς κατὰ τὰ 1619· ὁ Ἰωσήφ Βορφυλάσφκης, εὐγενὴς Πολωνός, καὶ Νικόλαος Φερόης, ὁ ἐπνομαζόμενος Βεβὲς, γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1741.

Τὸν Ἰεφφερὴν Οὐδσὼν, ὁκταετὴ ὄντα προσέφεραν ἐντὸς πλακοῦντος ἡ Δουκίσσα Βουσιγιὰμ. εἰς τὴν

Βασίλισσαν Ἑρριέταν Μαρίαν, σύζυγον τοῦ Καρόλου Α'. τῆς Ἀγγλίας. Εἰς τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του εἶχεν ὕψος δεκκοκτὼ δακτύλων Ἀγγλικῶν ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἤρχισε νὰ αὐξάνῃ, καὶ τέλος πρὸς τὸ γῆρας ἐφθασεν εἰς ὕψος τριῶν ποδῶν καὶ ἐννέα δακτύλων Ἀγγλικῶν. Νέον ὄντα τὸν εἶδον ποτὲ μὲ μεγάλην ἐκπλήξιν οἱ αὐλικοὶ ἐξερχόμενον ἀπὸ τὸν κόλπον ἐνὸς ὑπαλλήλου τῆς αὐλῆς, τοῦ ὁποίου εἶναι ἀληθῶς ὅτι τὸ ἀνάστημα ἦτο γιγαντιαῖον.

Ὁ ποιητὴς Δαβενάντ συνέθηκε πρὸς τιμὴν τοῦ νάνου τούτου ποίημα, ἐν ᾧ ἐξυμνεῖ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνδραγαθίων αὐτοῦ, καὶ τὴν νίκην του κατὰ μελεαγρίδος (κούρκου).

Κατὰ τὸ 1744 ὁ Ἰεφφερὴς συνώδευσε εἰς Γαλλίαν τὴν βασίλισσαν Ἑρριέταν. Γερμανοῦ δέ τινος, Κρόφτς ὀνομαζομένου, σκόψαντος αὐτὸν, ὁ Ἰεφφερὴς δὲν ὑπέφερε τὴν αὐθάδειαν, καὶ τὸν προὐκάλεσεν εἰς μονομαχίαν. Ὁ Κρόφτς ὥπλισθη μὲ κλυστήρα. Ἐκ τούτου νέα μανία τοῦ νάνου, ὅστις ἠνάγκασε τὸν ἀντίπαλόν του εἰς μάχην σοβαράν, καὶ ἐφιππος, κρατῶν πυροβόλον, ἐφόνευσεν αὐτὸν εἰς τὸ πρῶτον πυροβόλημα. Ὁ Ἰεφφερὴς ἀπέθανεν εἰς τὰς φυλακάς τοῦ Βεστμινστερ, ὅπου ἐρρίφθη διὰ πολιτικὴν κατηγορίαν.

Ὁ νάνος Βορφυλάσφκης, εὐγενὴς πολωνός, εἶναι θαυμαστός διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν προτερημάτων του· ἔγραφε μόνος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἱστορίαν, καὶ ἡ φήμη του διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἐπαρουσίασε δὲ, ὡς ὁ ἀνωτέρω περὶ τὸ γῆρας φαινόμενα αὐξήσεως.

Ἄλλος νάνος, ὑπάρξας ἀντικείμενον περιέργων παρατηρήσεων ὑπὸ τῶν συγχρόνων σοφῶν, εἶναι ὁ Βεβὲς, γεννηθεὶς εἰς Βόργην τῆς Ἀγγλίας. Ὁ σκελετὸς αὐτοῦ διατηρήθη εἰς τὰς ἀνατομικὰς συλλογὰς τοῦ Μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. Ἦτον δὲ τόσον μικρός, ὥστε εἰς τὸ βάπτισμα ἔφερον αὐτὸν ἐντὸς πινακίου ἐστρωμένου μὲ στυπεῖον, καὶ εἶχεν ὡς πρῶτην κοιτίδα μικρὰν ἀχυρόστρωτον κρούπεζαν. Ἐξέτασθεις κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ τῆς Δουκίσσης τοῦ Λοραίνου, ἐξύργιζεν ἐννέα λίτρας καὶ ἑπτὰ οὐγγιάς.

Εφάρθη δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Στανισλάου, καὶ ἡγαπήθη πολὺ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐζήτησε νὰ τὸν ἐκπαιδεύσῃ· ἀλλ' ὁ Βεβὲς, πολὺ διάφορος τῶν δύο νάνων, οὐς ἀνεφέραμεν, δὲν ἐδυνήθη νὰ μάθῃ ν' ἀναγινώσκῃ, καὶ ἔμαθε μόνον νὰ χορεύῃ καὶ νὰ κτυπᾷ τὸν ῥυθμόν. Ἐν τούτοις ἔμεινε ζωηρός καὶ εὐθυμὸς μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας του, ὅτε οἱ χαριεντισμοὶ του ἔπαυσαν. Ἰπέκυψε δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἰς εἶδος πρῶμου γῆρατος, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸ εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἔχων τότε ὕψος τριακοντατριῶν δακτύλων, ἐν ᾧ εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος εἶχε εἰκοσιεννέα. Ἡράδωνισαν δὲ αὐτὸν περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του μὲ μίαν νάνον ὀνομαζομένην Θηρεσίαν Σουδράϋ, ἥτις ἔζη κατὰ τὰ 1822, ἐποχὴν καθ' ἣν ἀπῆλθεν εἰς Παρίσιους.

— Τὰ ξύλινα πινάκια. Αὐγούστος ὁ Βασιλεὺς τῆς Πολωνίας ἐξώδεκε συνήθως ὑπερόγκους ποσότητας, διὰ νὰ εὐχαριστῇ ἀλλοκότους ὁρέξεις. Τὴν 26 Ἰουνίου 1730, κατὰ τὴν μεγάλην εἰς Ζεϊθαινὴν στρατοπέδουσίν του ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς Ἑλβης ἐν Σαξωνίᾳ, διέταξε νὰ δοθῇ εἰς ὅλον τὸν στρατόν του, ἐκ τρισμυρίων ἀνδρῶν συγκεκείμενον, γεῦ-